

EESTI MAA-KESKERAKOND
EESTI SOTSIAALDEMOKRAATLIK PARTEI

U U S
VALIK

EMKE VALIMISLIIT ESDP

KOOSTÖÖ JA TASAKAAL

MÕÕDUKAD

EESTI VABARIIGI RIIGIKOGU
VALIMISED 20. SEPTEMBRIL 1992

000 Valimisliit "Möödukad" ühendab kahte erakonda, Eesti Maa- Keskerakonda (EMKE) ja Eesti Sotsiaaldemokraatlikku Parteid (ESDP), samuti inimesi, kes ei kuulu erakondadesse, kuid pooldavad möödukat poliitikat. "Möödukate" saadikukandidaatide hulgas on taluperemehi ja -perenaisi, inseneri ja arste, üliõpilasi, teadlasi ja kirjanikke. "Möödukate" liidu aluseks on püüd tagada Eestis demokraatlik ja tasakaalukas areng, vähendada vaenu ja riidu, saavutada rahvuslik leppimus erinevate poliitiliste jõudude vahel Eesti ühiskonnale olulistest küsimustes. /

000
000
305
000
201
202
000
Oleme enamluse vastu, olgu see siis vasak- või parempoolne. "Möödukate" platvorm toetub sotsiaal-liberaalsetele vaadetele. Me lähtume demokraatlike õiguste ja isikuvabaduste ülimumlikkusest, mille tagamiseks on inimsõbralik ja avatud ühiskonnakorraldus. Me leiame, et Eesti edu sõltub nii igapäevase ettevõtlikkusest, töökusest ja haritusest kui ka kogu ühiskonna demokraatlikkusest ja riigi tugevusest. /

000 Me kaitseme kõigi nende huve, kes tahavad teha tööd ja näha vaeva iseenda ja Eesti edu nimel. Meie erilist hoolt ja muret pälvivad hariduse ja kultuuri saatus, talude taassünd ning meie laste tulevik. Me arvame, et riigi juhtimine peaks tulema lähemale inimeste igapäevamuredele. Selleks on vaja naiste suuremat osavõttu ühiskonnaelu korraldamisest. /

000
506
502
703
705
700
Me näeme Eesti tulevikku kindlana vaid koostöös oma Läänemereäärsete naabritega. Oleme veendunud, et nii nagu Põhjamaad, nii rajab ka Eesti oma tee Euroopasse, mis ei sea ohtu meie rahvuslikku ja looduslikku eripära. /

000
601
000
601
103
202
203
202
Meil seisab ees lausa üliinimlik pingutus, et läbi murda vaesusest, tehnilisest mahajäämusest, nõukogulikust inertsist tõeliselt vabasse kaasaegsesse ühiskonda. "Möödukate" arvates on vaja: /

- kindlustada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, saavutada võõrvägede väljaviimine Eestist; /
  - tagada poliitiline demokraatia, põhiseaduslik kord ja avalikkuse kontroll riigis; /
  - välja arendada eraomandile ja turusuhetele rajatud majanduslik demokraatia; /
  - luua vähemuse arvamusi austav, abivajajaid kaitsev, elluastujatele võrdseid stardivõimalusi loov sotsiaalne demokraatia; /
  - taastada ja hoida elukeskkonda; /
  - tagada eesti kultuuriruumi kaitse, eesti rahva, tema keele ja kultuuri püsimine ning areng; /
  - taastada õiguste ja kohustuste tasakaalule tuginev kõlbline ühiskond. /
- 000
000
000
000
000
000
Taastada töötajate ja omaniku au ning eneseväärikus, olla nõudlik moraalsuse suhtes. /

000 "Möödukad" tahavad kaasa aidata sellele, et ärkaks ja teostuks Eesti ühiskonna loomulik elujõud. Selle nimel oleme valmis vastutuseks ja ühiseks pingutuseks kõigi nendega, kes tahavad uuendada Eesti elu. /

MIDA TAOTLEVAD "MÕÕDUKAD" LÄHIAASTATEL?

RIIKLUS

000 Eesti riik algab meist endist. / "MÕÕDUKAD" TAOTLEVAD VASTASTIKUSE
606 USALDUSE JA VASTUTUSE KÜJUNEMIST ÜKSIKISIKU JA RIIGI VAHEL. / Hästi
202 informeeritud, oma õiguste eest seisev ja seadusi austav kodanik on demokraatli-
ku riigikorralduse alus. /

Kindlad seadused ja avalikud reeglid kehtima

203 Riigikogul tuleb esmajärjekorras vastu võtta põhiseaduslikku riigikorda kindlus-
605 tavad seadused. / Kiiresti on vaja teostada kohtureform ja täielikult ümber kujunda-
605 da prokuratuur. / Valitsuse ülesanne on arendada välja riigikorda ja julgeolekut taga-
303 vad teenistused / rakendada tööle kaasaegse töökorraldusega maksuamet ja riigi-
203 303 kontroll. / Eesti peab saama oma territooriumi ja piiri peremeheks. /

Nõukogulik tööstij riigiasutustest välja

000 Riik peab teenima oma kodanikke. / Vastu võtta riigiteenistuse seadus. / Puhas-
303 tada riigiparaat nõukogude bürokraatia inertsist ja nomenklatuuri ringkäendusest. /
305 Ministeeriumide hulka peab vähendama, nende töö tõhusust suurendama. / Kohad
303 riigiparaadis täita avaliku konkursi korras. /

Maksumaksmine ja maksude kasutamine avalikkuse kontrolli alla

305 Maksusüsteem muuta paindlikuks, arusaadavaks ja kõrvalekaldumatult toimi-
402 vaks. / Maksusüsteem peab soodustama investeringuid ja ökoloogiliselt ohutut toot-
402 mist. / "Mõõdukad" eelistavad eelarve tasakaalustamisel suurendada ressursi- ja
501 aktsiisimaksu osatähtsust. / Maksu maksjatele anda täielik ja aus ülevaade sellest,
414 303 milleks nende raha kasutatakse. /

Pidev ülevaade riigis toimuvast

000 Rajada kaasaegne info- ja statistikateenistus, mis tagaks avalikkusele opera-
201 tiivse ülevaate riigiametite ja ettevõtete tegevusest, rahva elutasemest, tervisest,
201 sotsiaalsetest häiretest, keskkonna seisundist. / Kaitsta ajakirjanduse vabadust. /
Kindlustada igale kodanikule juurdepääs teda huvitavale informatsioonile riigi, ko-
haliku võimu ja avalike asutuste tegevuse kohta. /

Rahvuspoliitika olgu tasakaalukas ja tulevikku vaatav

601 Tuleb saavutada Eestis alaliselt elavate venelaste, ukrainlaste jt. austav suhtu-
601 mine eesti keelde, kultuuri ja seadustesse. / On vaja kiiresti sõlmida riikidevahelised
601 lepingud ning välja töötada sihtprogrammid nende inimeste aitamiseks, kes soovi-
vad minna tagasi kodumaale. / Eestimeelsed ja eesti keelt oskavad muulased pea-
vad saama võimaluse integreeruda Eesti ühiskonda võrdväärsete kodanikena. /

403 "Mõõdukad" pooldavad sotsiaalset turumajandust. / Turumajandus pole ees-
403 märk, vaid vahend Eesti ühiskonna kiireks arenguks ja heaolu kasvuks. / MAJAN-
000 DUS INIMESTE JAOKS, MITTE INIMESED MAJANDUSE JAOKS. /

Omandireformiga ei tohi enam viivitada

401 Lähema 3-4 aasta jooksul erastada 65-75% riigi valduses olevatest elamutest
401 ettevõtetest ja maast. / kusjuures elamute laialdast müüki ja maaomandi ennistamist
alustada juba sellel aastal. /

303 Kiires korras võtta vastu kinnisvaraseadus, koostada kinnisvararegister. / Viia
303 läbi riigivara inventuur ja avalikustada selle tulemused. / Luua nii riiklikke kui eraal-
403 gatuslikke investeerimisfondi. /

000 Omand tähendab ka kohustust ja vastutust. / Seadustada üldkehtivad nõuded
000 omandi heaperemeheleikuks kasutamiseks. /

Lõpp poolikutele reformidele

000 Turumajandus on tervik. / Omandireform ei anna oodatud tulemusi, kui jääb üm-
401 ber korraldamata pangandus, eelarve-, maksu- ja krediitpoliitika. / "Mõõdukad" toe-
401 tavad vastavate seaduste kiiret väljatöötamist ja vastuvõtmist. /

Igaühel olgu võimalus saada omanikuks

401 Luua ja rakendada privatiseerimise ja investeerimise süsteem rahvakapitali osa-
403 kute ja sihtotstarbeliste väärtpaberite abil. / Otsida võimalusi krediidiressursi laiend-
damiseks, kasutada ulatuslikult hüpoteeklaenusid ja järeelmakse. /

Takistada riigi omandi "ärastamist"

401 Erastamine toimugu kindlate reeglite järgi ja avalikkuse kontrolli all. / Kohalik võim
301 peab tagama kõigi loodavate aktsiaseltside registreerimise ja ettevõtlusregistri ava-
303 likustamise. / Riik peab tegutsema kui aktiivne ja vastutustundlik omanik nii praegu
303 kui ka edaspidi talle kuuluvate varade suhtes. / Riiklike aktsiaseltside juhatustele ja
605 haldusnõukogudele panna selge majanduslik vastutus. /

Kõik riigi varaga toimunud ebaseaduslikud tehingud tunnistada kehtetuks ning
võtta süüdlased vastutusele. /

Väliskapital on Eesti majanduse arenguks vältimatu

401 Väliskapital on tehnoloogiliste uuenduste alus ja kujundab uued kaasaegsed
401 töösuhted Eestis. / Välisinvesteeringud on eriti olulised tänapäevase infrastruktuuri
(transpordi, side, panganduse, teeninduse) väljaarendamiseks. /

Säästlikkus saagu elureegliks

406 Saavutada Eesti majanduse ümberorienteerumine oma toorainel ja loodusva-
406 radel ning terviklikul tootmistsüklil põhinevatele aladele. / Info omamine, tootmine,
töötlemine, infoturu arendamine peavad muutuma Eesti arengu strateegilisteks, riigi
poolt toetatud suundadeks. /

412

"Möödukad" seavad sihiks lõpetada selline hindade, teenustasude ja üüride tõstmine, mis sunnib tarbijat kinni maksma raiskamist ja ebaperemehelikkust.
HEAOLU = IDEE + TÖÖ + KOKKUHOID

MAAELU

000
203
601

EESTI RAHVA JA KULTUURI LÄTTED ON MAAL. Maaelu ja maamajanduse olukorrast sõltub Eesti riigi tugevus, areng ja tulevik. Rahvusriigi kindlustamiseks tuleb arendada eestlaste asustust kõikides piirkondades.

Talu on eestlastele elamise viis

203
203
203

Talu on tähtis mitte ainult majandusüksusena, vaid veel enam eesti elulaadi edasikandjana. Talude taastamine ja maaelu ümberkorraldamine vajab riigi toetust. Talutootmine tuleb siduda töötlemise, kaubanduse, teeninduse ja puhkemajanduse arendamisega.

Eesti maa vajab peremeest

203
203

"Möödukate" eesmärk on maareformi oluline kiirendamine. Maa ja mets on eesti rahvale püha, ta on rahvuslik rikkus, mille omanikuna võtab inimene endale vastutuse selle heaperemeheliku kasutamise ja kaitsmise eest.

405

Talud, eraettevõtlus ja ühistegevus maal peavad saama tuge nii riigilt kui ka omavalitsustelt.

402

Riskijulgeid inimesi tuleb toetada stardirahaga, anda talunikele pikaajalist madalaprotsendilist laenu.

203

Põllumajandusreform peab tagama, et kolhooside-sovhooside vara ei saaks endiste ülemuste saagiks, vaid muutuks stardikapitaliks talude ja ühistute arengule.

Eesti on üks

201

Eri piirkondade arengut, linna ja maa suhteid tasakaalustagu läbimõeldud regionaalpoliitika. Välja töötada äärealade arengu riiklik programm ning diferentseeritud maksu- ja krediitidüsteem eri piirkondade jaoks, soodustada uusettevõtlust.

401

Vald korraldab maaelu

201

Kohalikel omavalitsustel peab kujunema iseseisev maksubaas. Valdade arengut tuleb riikiikult toetada, soodustades nende liitumist majanduslikult elujõulisteks üksusteks. Valdade kiiremaks arenguks on vaja luua kohalikke nõuande ja koolituse keskusi.

201
201

Eesti taas mereriigiks

411

Rajada väikesi sadamaid põhjarannikul ja saartel. Krediteerida püügitehnika ja töötlemistehnoloogia muretsemist.

402

Taastada merekoolid väljaspool Tallinat. Leppida teiste riikidega kiiremini kokku kalapüügi piirkondade jaotamise üle.

506
101

TÖÖHÕIVE- JA PALGAPOLIITIKA

000
201

VAIMNE JA KEHALINE TÖÖJÕUD ON IGA INIMESE VÕÖRANDAMATU OMAND. "Möödukad" toetavad töövõtja õigust nõuda, et tööjõu hind vastaks tema väärtusele.

Hea töö eest hea palk

402

"Möödukad" peavad vaba tööturu kujunemist Eestis turumajanduse arengu üheks oluliseks eelduseks. Vaba tööturg peab võimaldama igaühel müüa oma tööjõudu väärilise tasu eest.

401

Vaba tööturu toimimiseks on vajalik:

201

- luua üle-eestiline töökohtade nõudmise ja pakkumise infosüsteem;

204

- eelarvelistes asutustes rakendada kindlate ametioskustega seotud palgaskaala ning seada sisse ametinõuetele vastavad katsed;

201

- suurendada tööjõu liikumise võimalusi Eesti piires, kaasa arvatud korterite turu kujunemise kaudu.

403

Hea töö nõuab õppimist. Riik peab soodustama täienduskoolitust ja ümberõpet.

506 506

Töövõtja ja tööandja huvid tasakaalu

405

Töövõtjad ja tööandjad üheskoos peavad leidma kompromissi oma huvide ja võimaluste tasakaalustamiseks. Palgatingimused kujunegu töövõtjate ja tööandjate esindajate läbirääkimiste tulemusena. Töövõtjate organisatsioonid saagu aktiivseks osapooleks palgakokkulepete sõlmimisel.

405

Vajalik on aktiivne tööhõivepoliitika

202

Välja töötada üleriigilised ja piirkondlikud (eelkõige Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti) tööpuuduse leevendamise programmid, finantseerida neid tööhõivefondist, mis kujuneb tööandjate ja töövõtjate vahel jagatud töökindlustusmaksust.

405
504
504

"Möödukad" on pensionieelikute töölt vallandamise vastu. Töötavatele pensionäridele tuleb säilitada täispension.

KESKKONNAKAITSE

000

EESTI RAHVAS JA EESTI LOODUS ON LAHUTAMATUD. MEIL TULEB PÄRANDADA LOODUSKESKKOND TULEVASTELE PÕLVEDELE. Riik ja omavalitsus on õigustatud kasutama sundi loodust saastava tegevuse tõkestamiseks.

501

Kaitstes loodust ja elukeskkonda kaitseme iseend

501

"Möödukad" tegutsevad selle nimel, et rahvusvahelist toetust kasutades likvideerida kõige ohtlikumad reostusallikad Kirde-Eestis ja Läänemere rannikul.

601

Tuleb taas tõsta ausse eestlaste kui maarahva loodushoidlik elukorraldus. Lähiaastatel on vaja kasida Eesti puhtaks suurtootmise jäätmetest ja olmerämpsus.

501

103

Lõpetades võõrarmee peremehetsemise Eesti territooriumil tuleb sundida teda koristama oma saast ja heastama Eesti loodusele tehtud kahju.

302
402
502

Rahvusvahelistele nõuetele vastavad puhkuse- ja tervistusspiirkonnad Laemaal, saartel ja mujal tuleb rajada kohalike omavalitsuste ja välisinvesteeriijate koostöös, pidades rangelt kinni loodushoiu põhimõtetest.

411
502

Loodushoidlik tootmine ja tarbimine saagu enesestmõistetavaks!

Rakendada energia kokkuhoiu programm, mis haarab kõiki eluvaldkondi. Põlevkivienergeetika tuleb muuta vähem saastavaks. Kaaluda võimalust lülitada Põhja-Euroopa ühtsesse energiasüsteemi.

101

HARIDUS, TEADUS, KULTUUR

502

KULTUUR ON RAHVUSE ELUJÕU JA VÄÄRIKUSE VÄLJENDUS, INIMESEKS SAAMISE JA OLEMISE KESKKOND. Eestikeelse kultuurikeskkonna taastamine ja hoidmine on Eesti riigi ja kogu ühiskonna ülesanne. Kokkuhoid kultuuri, hariduse, teaduse arvel seab ohtu Eesti ühiskonna arenguvõime.

602
601

Hoida Eesti vaimuvara

Lähiaja ainelises kitsikuses on vaja riiklikult tagada rahvuslike kultuurivarade ja kõrgkultuuri tähtsamate alade säilimine ning toetada sajanditega loodud rahvakultuuri traditsioonide püsimist.

502

Noortele korralik haridus

Tuleb välja töötada Euroopa tasemele vastav Eesti haridusstandard. Põllumajandusharidus muuta talukeskseks. Üld- ja kutseharidus peavad olema kõigile kättesaadavad. Õpetamine olgu õpilasekeskne, kujundagu loovust ja pideva eneseharimise harjumust.

502
703
502

Kool peab muutuma infoühiskonna eelpostiks Eestis. Võõrkeelte ja arvutustehnika valdamine on rahvusvaheliste koolitusprogrammidega liitumise eelduseks.

502
704
502

Kõigil aladel on vaja õpetajate täiendõpe, milleks tuleb koostada riiklik eriprogramm koos rahvusvahelise koolitusabiga. Ülikooliharidus ja teadus peavad liituma ühtseks süsteemiks.

411

Väärtustada ja kaitsta intellektuaalset omandit

Riigi kohus on toetada rahvusvaheliselt tunnustatud teaduslike koolkondade säilimist ja Eesti teaduse tippude püsimist rahvusvahelisel tasemel. Eestile orienteeritud rakendusteaduse arenguks luua riiklike sihtellimuste süsteem, mis toimiks avalike konkursside alusel. Tootlike ideede elluviimiseks rajada teaduspargid Tartusse ja Tallinna.

411
411

Peatada ajude äravool Eestist

Igaühe haritus ja anne peavad leidma rakenduse Eestis.

411
204

Arendada välja rahvakoolitussüsteem

Me kõik vajame ümberõpet ja ümberhäälestust kohaneamiseks uue olukorraga. Täiskasvanute koolitus on võti ühiskonna uuendamiseks. Maksupoliitikaga soodustada eraalgatuslikku kultuuri- ja rahvaharidustööd.

Areng õppimise kaudu on Eesti tee Euroopasse!

502
502
402

SOTSIAALPOLIITIKA

504

"Möödukad" leiavad, et Eesti sotsiaalpoliitika tuleb suunata IGAÜHE INIMVÄÄRSE TOIMETULEKU TAGAMISELE, ühendades selleks inimese enda, omavalitsuse ja riigi võimalused.

Ligimesearmastus ja halastus ausse

Inimlikkuse defitsiiti on raskem taluda kui rahapuudust. Sotsiaalhoolduses on tänini levinud nõukogulik asjaajamine, abitus ja hoolimatus. Sellest ülesaamiseks tuleb sotsiaalabi töötajatele esitada ranged ametinõuded ja anda neile vastav koolitus.

000
504
704
506

Sotsiaalabi, pensioni- ja ravikindlustus tagada sihtotstarbeliste maksude kaudu, mida tasuvad nii tööandjad kui töövõtjad (teatud palgatasemest alates).

Sotsiaalabi inimesekeskselt ja elukohalähedaseks

Sotsiaalhooldusele ettenähtud raha jagada sihtkapitalideks (ravikindlustus, sotsiaalabi, tööhõive, pension, peretoetus jt.), mille kasutamist korraldagu omavalitsused.

504

Kõigis linnades, maakondades, valdades luua sotsiaalregister ja võtta see sotsiaal- ning ravikindlustuse finantseerimise ja sotsiaalabi korralduse aluseks.

301

Luua valdade ja linnade sotsiaalkeskuste süsteem, mis korraldaks elukohalähedast sotsiaalabi, võimaldaks informatsiooni ja nõuannet.

504

Perekapital kodudele appi

Perekapital tegutseks perekindlustuse ja krediitkassa põhimõttel. Noortele perele tuleb võimaldada madalaprotsendilist stardilaenu oma kodu asutamiseks, haridustee jätkamiseks, ettevõtte algatamiseks vm.

504

504

Tervis on täisväärtusliku elu alus

Tervis on igaühe kalleim vara, mille hoidmine on inimese enda kohus. Ühiskond peab looma võimalused tervislikuks eluks ning kaotatud tervise taastamiseks.

504

"Möödukad" peavad vajalikuks era ja riikliku arstiabi eraldamist ning haigekassade muutmist tervisekindlustusfirmadeks, mis loovsid valikuvõimalused kindlustajatele ja konkurentsi raviasutuste seas.

504

403

Jätkata tuleb ka meditsiini riiklikku finantseerimist ning toetada kodumaise meditsiinitehnika arengut.

412

402

Soodustused ja sotsiaalabi on vajalik nõrgemate toimetulekuks

706 Töötada välja ühtne soodustuste süsteem (ühistransport, kultuuriasutused) pensionäridele, puuetega inimestele, lastega peredele, mille rakendajaks olgu omavalitsused, sest seal tuntakse abivajajaid kõige paremini. Abirahad üüri, kütte ja kommunaalkulude katmiseks arvestagu inimese reaalsel majanduslikku olukorda.
301
504 "Möödukad" pooldavad laenu- ja maksusoodustusi ettevõtetele, kelle tegevus on suunatud vanurite, puuetega inimeste, laste teenindamisele või kes loovad töökohti puuetega inimestele ja väikelaste emadele.
402
706

Aidata inimesi, et nad saaksid ennast ise aidata!

VÄLISPOLIITIKA

108 "MÖÖDUKAD" POOLDAVAD EESTI VÄLISPOLIITIKA EUROOPA-KESKSET SUUNDA ja peavad eriti oluliseks Läänemere regiooni osatähtsuse tõusu ühinevas Euroopas. Aktiivsem peaks olema Balti riikide majanduslik ja poliitiline koostöö. Kontaktide süvendamine Ungari, Poola jt. Kesk-Euroopa maadega aitab kiiremini vabaneda riigisotsialismi pärandist. /

Ida-poliitika olgu aktiivne ja järjekindel

101 Eesti huvides on toetada Ukraina ja Valgevene euroopastumist ning arendada nendega majandussidemeid sõltumatult suhetest Venemaaga. /

102 Eesti poliitika Venemaa suhtes peab olema tugev ning sihikindel, et vastu seista survele hoida Eestil Venemaa poliitilises ja majanduslikus mõjusfääris. Kuid samas on oluline luua ja tugevdada Eestile kasulikke suhteid Venemaa demokraatlikku arengut ning radikaalseid turumajanduslikke reforme taotlevate jõududega. /

101 Läänemere koostöös peab Eesti arvestama Peterburi piirkonna konkurentsiga ja kujundama sellise arengu suhtes välja nõ. ennetava koostöö strateegia. /

108 EESTI KAITSEPOLIITIKA SAAB OLLA TÕHUS VAID EUROOPA JULGEOLEKUSÜSTEEMI OSANA. /

* * *

VALIDES "MÖÖDUKAD", VALITE RAHVUSLIKU LEPPIMUSE, EESTI ELU JÄRJEKINDLA UUENDAMISE JA STABIILSE ARENGU TEE.